

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Od 6. do 16. stol.

• NASTANEK SLOVENŠČINE:

- naselitev prednikov v 6.stol.
- praslovanski jezik (dvojina)

• STARA CERKVENA SLOVENŠČINA:

- krščanska vera naj se oznanja v jeziku prebivalcev
- CILIR&METHOD => glagolica

• BRIŽINSKI SPOMENIKI:

- 10. stol. (najstarejše ohranjeno besedilo v slovenskem jeziku)
- 3-je spomeniki: 1,3 - OBRAZEC SPLOŠNE IZPOVEDI; 2 - PRIDIGA O GREHU IN POKORI (najbolj pomemben; uporaba umetniškega jezika) => karolinška minuskula

• RATEŠKI (celovški) ROKOPIS:

- tri vrste besedila (OČE NAŠ, ZDRAVAMARIJA, APOSTOLSKA VERA) => gotica

• STIŠKI ROKOPIS:

- več besedil (4 v slovenskem jeziku) => gotica
- veliko germanizmov, prvine češkega jezika (zapisovalec = čeh)

• STAROGORSKI ROKOPIS:

- vsebina kot pri Rateškem
- veliko narečij - potoval po pokrajinah in so ga dopisovali

• NECERKVENA BESEDILA:

- administrativni obrazci
- škofjeloški, videmski rokopis
- ljudska umetnostna besedila

16. stol. - protestantizem+reformacija

• PRIMOŽ TRUBAR:

- Abecednik in Katekizem (1. slovenska knjiga) => gotici
- težnje po knjižnjem jeziku

• JURIJ DALMATIN:

- prevod Biblije

• ADAM BOHORIC:

- slovenska slovnica - ZIMSKE URICE => latinščina

• HIERONIM MEGISER

- slovar 4ih jezikov (IT-NEM-LAT-SLO)

17. stol. - protireformacija+katoliška obnova

- požiganje in prepovedovanje knjig
- literarni zastoj do l. 1672
- oslabiljenost enotnega jezika (narečja)

• TOMAŽ HREN:

- ohrani Biblijo
- EVANGELIJ INU LISTOVI

• J.L. SCHÖNLEBEN:

- ponatis Evangelija inu listovi

• ALSAIO DA SOMMARIPA:

- IT - SLO slovar

1./2 18. stol. - razsvetljenje

- velika književna ustvarjalnost + tiskanje knjig
- **BAROČNA PRIDIGA:**
 - nov slog pisanja
- **JANEZ SVETOKRIŠKI:**
 - sveti priročnik
- **MATIJA KASTELEC+OČE ROGERIJ+F.M.PAGLAVEC:**
 - opustijo nekaj potez dolenjščine

2./2 18. stol.

- 1. natis posvetnih besedil
- **JURIJ JAPELJ:**
 - katoliški prevod biblije
- **VALENTIN VODNIK:**
 - strokovna knjiga o babištvu + kuharska knjiga
 - slovenska slovnica (slovenski jezik)
 - Ljubljanske novice, Velika in Mala pratika
 - slovenska pesniška zbirka - PESMI ZA POKUŠINO
- **jezik se razdrobi na več knjižnih jezikov:**
 - prekmurski j. - Kuznič = prevod Biblije
 - gorenjski j. - Pohlin = kranjska gramatika
 - štajerski j. - Zelenko = slovnica
 - koroški j. - Gutsman = slovnica

1./2 19. stol.

- dokončno se izoblikuje knjižni jezik
- **VALENTIN VODNIK:**
 - pismenost ali gramatika za srednje šole (slovenski jezik)
- **JERNEJ KOPITAR:**
 - znanstvena slovnica (nemški jezik)
- **REFORMA PISAVE:**
 - črkarska pravda (ABC krik)
 - vsak glas svojo črko (Metelčica ali Danjčica = obe mešanici med cirilico in latinico)
 - spor liberalcev (Prešeren, Čop) in konzervativcev (Kopitar)

2./2 19. stol.

• PROGRAM ZEDINJENE SLOVENIJE:

- težnja po enotnosti naroda, enakost NEM = SLO jezika

• ILIRIZEM:

- združitev vseh J Slovanov pod en narod s skupnim jezikom
- NOVE OBLIKE (prid.končnice; am=om, iga=ega,...)

• FRAN LEVSTIK:

- popotovanje od Litije do Čateža
- Martin Krpan
- napakah slovenskega pisanja

• ANTON JANEŽIČ:

- gimnazijska slovnica

• MATEJ CIGALE:

- NEM-SLO slovar

• MAKS PLETERŠNIK:

- SLO-NEM slovar

• FRAN LEVEC:

- slovenski pravopis

• STANISLAV ŠKRABEC:

- slovensko pravorečje

20. stol. - moderna

- slovenščina je pod močnim vplivom srbohrvaščine
- po 2.sv. sloveščina ustavno priznan uradni jezik YUG

• ANTON BREZNIK:

- 2. slovenski pravopis
- utemeljitelj novejšje stilistike

• FRAN RAMOVŠ:

- karta slovenskih narečij
- etimološki slovar

• JOŽE TOPORIŠIČ:

- slovenska slovnica
- enciklopedija slovenskega jezika

• MIRKO RUPELJ:

- slovenski pravopis